

HET NOORDWATER

Ian McGuire
Het Noordwater

Vertaald door Luud Dorresteyn en Otto Biersma

2017
AMSTERDAM

Cargo is een imprint van Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam

Copyright © 2016 Ian McGuire

Copyright Nederlandse vertaling

© 2017 Luud Dorresteyn en Otto Biersma

Oorspronkelijke titel *The North Water*

Oorspronkelijke uitgever Scribner, Simon & Schuster UK Ltd.

Omslagontwerp Wil Immink

Omslagillustratie © Leo Nickolls Design Ltd.

Foto auteur Paul Wolfgang Webster

Vormgeving binnenwerk Peter Verwey, Heemstede

Druk Wöhrmann, Zutphen

ISBN 978 90 234 8172 0

NUR 320

uitgeverijcargo.nl

Voor Abigail, Grace en Eve

I

Aanschouw de man. Hij schuifelt van de binnenplaats van Clappison naar Sykes Street en snuift het complexe mengsel van geuren op: terpentijn, vismeel, mosterd, grafiet en de gebruikelijke doordringende stank van ochtendpis uit net gelege nachtspiegels. Hij haalt zijn neus een keer op, strijkt door zijn stoppelhaar en krabt in zijn kruis. Hij ruikt aan zijn vingers en likt er vervolgens de resten af van de maaltijd die hij van zijn laatste geld heeft genuttigd. Aan het eind van Charterhouse Lane loopt hij in noordelijke richting over Wincolmlee, langs De La Pole Tavern, de walschotkaarsenfabriek en de oliemolen. Boven de daken van de pakhuizen ziet hij de deinende toppen van de grote en bezaansmasten, hij hoort het geroep van de stuwadoors en het geklop van de hamers uit de nabijgelegen kuiperij. Zijn schouder schuurt langs de gladde bakstenen, er rent een hond voorbij en een hoog opgeladen kar met ruw gezaagde planken ratelt langs. Hij ademt opnieuw in en laat zijn tong langs de afgebrokkelde resten van zijn gebit gaan. Hij voelt een nieuwe behoefte de kop opsteken, licht maar opdringerig, die vraagt om bevrediging. Zijn schip vaart uit bij het ochtendgloren, maar eerst moet er iets anders geregeld worden. Hij kijkt om zich heen en vraagt zich af wat het is. Hij ruikt het bloed bij de varkensslager, hij ziet de groezelige, zwierende rok van een vrouw. Hij denkt aan vlees, menselijk of dierlijk, en zet de gedachte

weer van zich af – het is niet die aandrang, besluit hij, nog niet, het is die mildere vorm, minder dringend.

Hij draait zich om en loopt terug naar de herberg. Zo vroeg op de ochtend is de kroeg nog zo goed als leeg. Onder het rooster brandt een laag vuur en er hangt een geur van geroosterd vlees. Hij graaft in zijn zak, maar het enige wat hij daar vindt, zijn wat broodkruimels, een knipmes en een halve penny.

‘Rum,’ zegt hij.

Hij schuift de halve penny over de toog. De kroegbaas kijkt naar het muntje en schudt zijn hoofd.

‘Ik vaar morgenochtend uit,’ legt hij uit, ‘op de *Volunteer*. Je krijgt een schuldbriefje van me.’

De kroegbaas haalt zijn neus op.

‘Denk je dat ik gek ben?’ zegt hij.

De man haalt zijn schouders op en denkt even na.

‘Kop of munt, dan. Dit mes van mij tegen een glas rum.’

Hij legt het mes op de toog en de kroegbaas pakt het op en bekijkt het zorgvuldig. Hij klapt het lemmet uit en drukt het tegen de muis van zijn hand.

‘Het is een prima mes,’ zegt de man. ‘Heeft me nog nooit in de steek gelaten.’

De kroegbaas pakt een shilling uit zijn zak en laat hem zien. Hij gooit de munt op en op het moment dat die de toog raakt, slaat hij zijn vlakke hand erop. Ze kijken allebei. De kroegbaas knikt, pakt het mes en stopt het in zijn vestzak.

‘En nu opperot,’ zegt hij.

De gezichtsuitdrukking van de man blijft onveranderd. Hij geeft geen enkel blijk van boosheid of verbazing. Het is alsof het verlies van het mes deel uitmaakt van een groter plan waarvan alleen hij weet heeft. Na een korte pauze bukt hij zich voorover, trekt zijn zeelaarzen uit en zet ze naast elkaar op de toog.

‘Nog een keer kop of munt,’ zegt hij.

De kroegbaas slaat zijn ogen ten hemel en wendt zich af.

‘Ik hoef die gore laarzen van jou niet,’ zegt hij.

‘Je hebt mijn mes al,’ zegt de man. ‘Je kunt nu niet meer terugkrabbelen.’

‘Ik zit niet te wachten op een stel gore laarzen,’ herhaalt de kroegbaas.

‘Je kunt nu niet meer terug.’

‘Ik maak hier de dienst uit,’ zegt de kroegbaas.

Aan het andere eind van de toog zit een Shetlander toe te kijken. Hij heeft een gebreide muts op zijn hoofd en zijn werkbroek zit onder de aangekoekte modder. Zijn ogen zijn rood en zijn blik is beneveld.

‘Ik betaal die borrel wel voor je,’ zegt hij. ‘Als je dan tenminste je kop houdt.’

De man kijkt hem aan. Hij heeft het al vaker aan de stok gehad met Shetlanders, in Lerwick en Peterhead. Het zijn geen gehaaide vechtersbazen, maar ze zijn wel koppig en weten niet wanneer ze het moeten opgeven. Deze heeft een veelgebruikt walvismes tussen zijn riem en een knorrig, geïrriteerd uiterlijk. Na een korte pauze knikt de man.

‘Dank je,’ zegt hij. ‘Ik heb een wilde nacht met een stel hoeren achter de rug, en nu heb ik dorst.’

De Shetlander knikt naar de kroegbaas, die met duidelijke tegenzin nog een glas inschenkt. De man haalt zijn laarzen van de toog, pakt zijn glas en loopt naar een bank bij de haard. Na een paar minuten gaat hij liggen, trekt zijn knieën op en valt in slaap. Als hij weer wakker wordt, zit de Shetlander aan een hoektafeltje, in gesprek met een hoer. Ze is dik, heeft donker haar, een pokdalig gezicht en een groen uitgeslagen gebit. De man herkent haar, maar hij kan even niet op haar naam komen. Betty? Hatty? Esther?

De Shetlander roept een negerjongen, die gehurkt in de deuropening zit, hij geeft hem een muntstuk met de opdracht om een bord mosselen bij de visboer op Bourne Street te halen. Het joch is negen of tien jaar oud, tenger, met donkere ogen en heeft een lichtbruine huidskleur. De man werkt zich overeind op de bank en stopt zijn pijp met zijn laatste restjes tabak. Hij steekt hem op en kijkt om zich heen. Na zijn ontwaken voelt hij zich een stuk frisser. Hij voelt de ontspannen spieren onder zijn huid, zijn hart dat regelmatig klopt in zijn borstkas. De Shetlander probeert de vrouw te kussen die hem met veel gekrakeel afwijst. *Hester*, herinnert de man zich. De vrouw heet Hester en ze beschikt over een kamertje zonder ramen op James Square met een metalen bed, een waterkan en een rubberen spuit om de sperma uit te spoelen. Hij loopt naar het tweetal toe.

‘Geef me nog één borrel,’ zegt hij.

De Shetlander werpt hem een korte blik toe, schudt zijn hoofd en wendt zich weer tot Hester.

‘Nog één glas, dan ben je voorgoed van me af.’

De Shetlander negeert hem, maar de man blijft staan. Hij heeft een eindeloos, schaamteloos geduld. Hij voelt zijn hart pompen in zijn borstkas, ruikt de bekende verschaalde geuren van de kroeg – scheten, tabaksrook en gemorst bier. Hester kijkt naar hem op en giechelt. Haar tanden zijn eerder grijs dan groen, haar tong heeft de kleur van een varkenslever. De Shetlander trekt het flensmes uit zijn riem en legt het op het tafeltje. Hij staat op.

‘Ik snij nog liever je ballen eraf dan dat ik nog een borrel voor je betaal,’ zegt hij.

De Shetlander is lang en slungelig gebouwd. Zijn haar en baard zijn vet van het walvisspek en hij ruikt naar het vooronder van een schip. Het dringt tot de man door wat

zijn volgende stap moet zijn: een tussenweg vinden tussen zijn huidige behoeften en hun onderlinge krachtsverhouding. Hester giechelt opnieuw. De Shetlander pakt het mes en drukt het lemmet tegen de wang van de man.

‘Ik kan ook die lelijke neus van jou eraf snijden en hem aan de varkens hierachter op het erf te vreten geven.’

Hij lacht om het idee en Hester lacht met hem mee.

De man deinst niet eens terug. Dit is nog niet het moment waarop hij wacht. Het is alleen een noodzakelijke luwte, een onderbreking. De kroegbaas pakt een knuppel en klapt het deksel van de toog op.

‘Je bent een uitvreter en een leugenaar,’ zegt hij, ‘en ik wil dat je oprot.’

De man kijkt naar de klok aan de wand. Het is even na twaalven. Hij heeft zestien uur om te doen wat hij moet doen. Om nog een keer aan zijn gerief te komen. Zijn lichaam heeft zijn eigen behoeften en praat tegen hem – soms fluisterend, soms met een luide kreet. Het zwijgt nooit; als dat ooit gebeurt, zal hij weten dat hij eindelijk dood is, dat een of andere hufter hem om zeep heeft geholpen, en dan is het einde verhaal.

Met een snelle beweging gaat hij voor de Shetlander staan om die te laten weten dat hij niet bang is, en daarna stapt hij weer terug. Hij wendt zich tot de kroegbaas en tilt zijn kin op.

‘Steek die knuppel maar in je reet,’ zegt hij.

De kroegbaas gebaart naar de uitgang. Op het moment dat de man naar buiten loopt, komt de negerjongen terug met een tinnen bord met dampende, geurige mosselen. Ze kijken elkaar even aan, en dan weet de man wat hem te doen staat.

Hij loopt terug over Sykes Street. Hij denkt niet aan de *Volunteer* die aan de kade ligt, waar hij de afgelopen

week bezig is geweest met het op de juiste manier verstouwen van de proviand en de overige benodigdheden, of aan de ellendige reis van een halfjaar die in het verschiet ligt. Hij denkt alleen aan het heden – Grotto Square, de Turkse baden, het veilinghuis, de touwslagerij, de klinkers onder zijn laarzen en de onbestemde kleur van de lucht van Yorkshire. Van zichzelf is hij niet ongeduldig of ongedurig; als hij moet wachten, doet hij dat zonder morren. Hij gaat op een muurtje zitten en als het hongergevoel zich opdringt, sabbelt hij op een steentje. De uren verstrijken. Voorbijgangers zien hem wel, maar spreken hem niet aan. Nog even en dan is het zover. Hij ziet de schaduwen langer worden, voelt de korte bui over hem heen trekken als de regenwolken zich boven hem ontladen. Het begint al te schemeren als hij ze eindelijk ziet. Hester zingt een liedje, de Shetlander heeft in zijn ene hand een fles grog, met de andere geeft hij weinig standvastig de maat aan. De man ziet hem Hodgson's Square in lopen. Hij wacht even en loopt dan de hoek om, Caroline Street in. Het is nog niet donker, maar donker genoeg, besluit hij. De ramen van de Tabernacle zijn geel verlicht, en de lucht ruikt naar kolengruis, gebakken pens en lever. Hij bereikt Fiche's Alley voor het tweetal en glipt naar binnen. De binnenplaats is leeg, afgezien van een waslijn met grauw wasgoed, er hangt een doordringende ammoniakgeur van paardenpis. Hij gaat in een donker portiek staan met een halve baksteen in zijn vuist. Als Hester en de Shetlander de binnenplaats op lopen wacht hij even op het juiste moment en dan stapt hij naar voren en slaat de halve baksteen keihard tegen het achterhoofd van de Shetlander.

De schedel biedt weinig weerstand. De hoeveelheid bloed is te verwaarlozen, het klinkt als een natte tak die in tweeën wordt gebroken. De Shetlander valt voorover,

zijn tanden en neus verbrijzelen op de klinkers. Voordat Hester een gil kan geven, drukt de man het flensmes tegen haar keel.

‘Eén kik en ik haal je open als een kabeljauw,’ zegt hij.

Ze kijkt hem doodsbang aan en steekt vervolgens angstig haar vuile handen omhoog.

Hij haalt de zakken van de Shetlander leeg, pikt zijn geld en tabak in en gooit het overige opzij. Rond het hoofd van de Shetlander vormt zich een kring van bloed, maar hij ademt nog, zij het nauwelijks.

‘We moeten die goorlap ergens dumpen,’ zegt Hester, ‘anders krijg ik problemen.’

‘Zo gebeurd,’ zegt de man. Hij voelt zich vele malen lichter dan daarnet, alsof er een nieuwe wereld voor hem is opengegaan.

Hester probeert de Shetlander aan een arm te verslepen, maar hij is te zwaar. Ze glijdt uit over het bloed en valt. Ze moet even lachen en begint dan te jammeren. De man maakt de deur van het kolenhok open en sleept de Shetlander aan zijn enkels naar binnen.

‘Daar vinden ze hem morgen wel,’ zegt hij. ‘En tegen die tijd ben ik al lang en breed vertrokken.’

Hester staat op, nog wankel van alle drank, en probeert tevergeefs de modder van haar rok te vegen. De man maakt aanstalten om te vertrekken.

‘Je kunt toch wel een paar shilling missen, liefje?’ roept ze hem achterna. ‘Voor alle moeite?’

Na een uur heeft hij de jongen getraceerd. Hij heet Albert Stubbs en hij overnacht in een duiker onder de brug bij de rivier, hij leeft van etensresten en het kleingeld dat hij krijgt voor het verrichten van hand-en-spandiensten voor de zatlappen die zich verzamelen in de armzalige kroegen

bij de haven, in afwachting van een nieuwe plek op de monsterrol.

De man biedt de jongen een maaltijd aan. Hij laat het geld zien dat hij van de Shetlander heeft gestolen.

‘Zeg maar wat je wilt, en je krijgt het van me.’

De jongen kijkt hem als verlamd aan, als een prooidier dat is verrast in zijn schuilplaats. Het valt de man op dat de jongen geen enkele geur verspreidt – ondanks alle vuiligheid is hij op de een of andere manier schoon gebleven, onbezoedeld, alsof de donkere kleur van zijn huid hem heeft behoed tegen het kwaad, en niet, zoals sommige mensen geloven, er juist een uiting van is.

‘Je ziet er fraai uit zo,’ zegt de man.

De jongen vraagt om rum en de man haalt een vetting flesje uit zijn zak en geeft het aan de jongen. Als die een slok neemt, wordt zijn blik glazig en verdwijnt de argwaan uit zijn ogen.

‘Ik heet Henry Drax,’ zegt de man, zo zacht als zijn stem toelaat. ‘Ik ben harpoenier. Ik vertrek morgen met de *Volunteer*.’

De jongen knikt ongeïnteresseerd, alsof hij dat allang weet. Zijn haar is vies en dof, maar zijn gezicht is wonderlijk schoon. In het vale maanlicht glanst het als gepolijst teakhout. Hij draagt geen schoenen, en zijn voetzolen zijn zwart en vereelt. Drax wil hem aanraken – misschien zijn gezicht of schouder. Het zou een teken kunnen zijn, denkt hij, een eerste aanzet voor het vervolg.

‘Ik heb je al eerder in de kroeg gezien,’ zegt de jongen. ‘Toen had je nog geen geld.’

‘Mijn situatie is nu anders,’ legt Drax uit.

De jongen knikt opnieuw en neemt nog een slok. Misschien is hij toch eerder een jaar of twaalf, denkt Drax, maar zoals zo vaak achtergebleven in zijn groei. Hij steekt

zijn hand uit en haalt de fles van de lippen van de jongen.

‘Je moet wat eten,’ zegt hij. ‘Kom mee.’

Ze lopen samen zonder iets te zeggen over Wincolmlee en Sculcoates, langs de Whalebone Inn en de houtwerven. Ze gaan bij de bakkerij van Fletcher zitten en Drax kijkt toe hoe de jongen een vleespasteitje naar binnen werkt.

Als de jongen uitgegeten is, veegt hij zijn mond af, schraapt zijn keel en spuugt in de goot. Hij ziet er opeens een stuk ouder uit.

‘Ik weet waar we heen kunnen,’ zegt hij, en hij wijst naar de overkant van de straat. ‘Een klein stukje verderop, vlak voorbij de werf.’

Drax beseft meteen dat het een valstrik is. Als hij met de negerjongen naar de werf gaat, wordt hij in elkaar geslagen en kaalgeplukt. Het verbaast hem dat de jongen hem zo verkeerd heeft ingeschat. In eerste instantie heeft hij er de pest in dat de jongen zo’n lage dunk van hem heeft, maar daarna welt er woede in hem op.

‘Ik neem anderen te grazen,’ zegt hij. ‘Ik ben nooit degene die zich te grazen laat nemen.’

‘Dat weet ik,’ zegt de jongen. ‘Dat hoef je me niet te vertellen.’

De overkant van de straat is in duisternis gehuld. In de bakstenen muur zit een poort van drie meter breed met afbladderende groene verf, en daarachter loopt een met grind bedekt gangetje. In de doorgang brandt geen licht, en de enige hoorbare geluiden zijn die van de laarzen van Drax op het grind en de moeizame, tuberculeuze ademhaling van de jongen. De gele maan hangt als een grote bol in het kleine stukje hemel dat zichtbaar is. Na een klein stukje lopen komen ze uit op een binnenplaats die bezaaid is met kapotte vaten en verroeste duigen.

‘Deze kant op,’ zegt de jongen. ‘Het is niet ver.’

Zijn gezicht verraadt een overduidelijke gretigheid. Als Drax al twijfelde, weet hij het nu zeker.

‘Kom hier,’ zegt hij tegen de jongen.

De jongen fronst zijn wenkbrauwen en gebaart opnieuw dat ze moeten doorlopen. Drax vraagt zich af hoeveel kompanen van de jongen er op de werf staan te wachten en wat voor wapens ze tegen hem willen gebruiken. Ziet hij er echt uit als de eerste de beste argeloze onbenul die zich door een stel jochies laat beroven? Is dat tegenwoordig de indruk die hij op zijn omgeving maakt?

‘Kom hier,’ herhaalt hij.

De jongen haalt zijn schouders op en loopt verder.

‘We doen het nu,’ zegt Drax. ‘Hier en nu. Ik heb geen zin om langer te wachten.’

De jongen blijft staan en schudt zijn hoofd.

‘Nee,’ zegt hij. ‘De werf is een betere plek.’

In het schaarse lichtschijsel verandert zijn toch al niet onaantrekkelijke uitstraling in een soort onverschillige schoonheid. Hij ziet eruit als een heidens afgodsbeeld, gesneden uit ebbenhout, en niet als een gewone jongen, eerder het onbereikbare ideaalbeeld van een jongen.

‘Hoe achterlijk denk je dat ik ben?’ vraagt Drax.

De jongen trekt even zijn wenkbrauwen op en grijnst vervolgens zogenaamd verleidelijk. Het is allemaal niets nieuws, denkt Drax, het is allemaal al eerder gebeurd en zal nog vele malen gebeuren, op een ander moment, een ander tijdstip. Het menselijk lichaam heeft zijn eeuwige vaste behoeften: eten, wassen, het ledigen van de ingewanden.

De jongen raakt even zijn elleboog aan en gebaart weer waar hij naartoe wil. De werf. De valstrik. Boven zijn hoofd hoort Drax de kreet van een zeemeeuw, hij ruikt de zware geur van teer en olieverf, ziet de Grote Beer boven

zich. Hij grijpt de negerjongen bij zijn haar en stompt hem – twee, drie, vier keer, kort achter elkaar, zonder onderbreking of enige aarzeling – tot Drax' knokkels warm en bebloed zijn en de jongen slap en bewusteloos is. Hij is vel over been en weegt nauwelijks meer dan een terriër. Drax legt hem op zijn buik en trekt zijn broek omlaag. De daad biedt geen genot of verlichting, wat alleen maar bijdraagt aan de heftigheid ervan. Hij is beroofd van iets levends, iets zonder naam, dat toch bestaat.

Grauwgrijze wolken verhullen de bijna volle maan, verderop klinkt het gekletter van wagenwielen, het kinderlijk klinkende gejang van een krolse kat. Drax verricht doelgericht de bekende handelingen: de ene daad volgt op de andere, emotioneel en precies, machinaal maar niet werktuiglijk. Hij bijt zich vast in de wereld zoals een hond een bot in zijn bek houdt – niets is hem vreemd, niets staat los van zijn heftige oerdriften. De negerjongen in zijn eerdere gedaante bestaat niet meer. Hij is volledig verdwenen en in plaats daarvan is iets verschenen wat totaal nieuw en anders is. De binnenplaats is veranderd in een oord van zwarte magie, van met bloed doordrenkte metamorfoses, en Henry Drax is de onstuurbare, goddeloze uitvoerder van het geheel.

II

Na dertig jaar op het halfdek denkt Brownlee dat hij mensen behoorlijk goed kan inschatten, maar deze nieuwe vent, Sumner, een arts die pas uit het opstandige Punjab is teruggekomen, is een geval apart. Hij is klein en lichtgebouwd, uit zijn gezichtsuitdrukking valt irritant weinig op te maken, hij loopt mank en spreekt een mengelmoesje van Iers en Engels; maar ondanks al deze tekortkomingen en gebreken heeft Brownlee de indruk dat hij wel zal voldoen. De onbeholpen en onverschillige houding van de jongeman, zijn uitstraling om juist níet aardig te willen worden gevonden, doet Brownlee misschien denken aan hoe hij zelf op jongere leeftijd en in zorgelozer jaren was, en dat trekt hem over de streep.

‘Wat is er met je been gebeurd?’ vraagt Brownlee; ter aanmoediging zwabbert hij zijn eigen enkel heen en weer. Ze zitten in de kapiteinshut op de *Volunteer* met een glas brandewijn om de aanstaande reis door te spreken.

‘Een kogel van een sepoy,’ vertelt Sumner. ‘Dwars door mijn enkelbot.’

‘Was dat in Delhi? Na het beleg?’

Sumner knikt.

‘Op de eerste dag van de aanval bij de poort van Kashmir.’

Brownlee kijkt even omhoog en fluit zachtjes, onder de indruk.

‘Was je erbij toen Nicholson sneuvelde?’

‘Nee, maar ik heb zijn lichaam na zijn dood gezien. Op de heuveltop.’

‘Een buitengewoon man, Nicholson. Een echte held. De inboorlingen aanbaden hem als een god, naar het schijnt.’

Sumner haalt zijn schouders op.

‘Hij had een Pashtoe oppasser. Een boom van een kerel die Khan heette. Hij sliep naast Nicholson's tent om hem te beschermen. Er werd zelfs gezegd dat die twee minnaars waren.’

Brownlee schudt zijn hoofd en glimlacht. Hij heeft alles over John Nicholson gelezen wat er maar in *The Times* werd geschreven: hoe hij zijn manschappen opjoeg door de hitte zonder zelf ook maar een zweetdruppel te tonen of om water te vragen, over de keer dat hij een opstandige sepoy met één haal van zijn sabel doormidden had gekliefd. Volgens Brownlee zou het Britse Rijk zonder mannen als Nicholson – onverzettelijk, volhardend en keihard als het nodig was – al lang geleden teloor zijn gegaan. En wie anders dan het Britse Rijk zou de traan en de baleinen moeten afnemen?

‘Pure jaloezie,’ zegt hij. ‘Haat en nijd. Nicholson was een held, misschien zo af en toe meedogenloos, maar wat verwacht je, in zo’n situatie?’

‘Ik heb gezien hoe hij een man liet ophangen omdat die zogenaamd naar hem glimlachte, en de arme stumper glimlachte niet eens.’

‘Je moet ergens de streep trekken, Sumner,’ zegt hij. ‘De normen en waarden van de beschaving moeten in stand worden gehouden. Soms moet je vuur met vuur bestrijden. Die inboorlingen vermoordden vrouwen en kinderen, verkrachtten ze, sneden hun schriële keel door. Daarop is alleen vergelding mogelijk.’

Sumner knikt en kijkt even naar zijn zwarte broek, die

grijversvleseten is op de knieën, en zijn ongepoetste laarzen. Brownlee vraagt zich af of zijn nieuwe scheepsarts cynisch of sentimenteel is, of (is dat eigenlijk wel mogelijk?) een beetje van allebei.

‘Daaraan was in elk geval geen enkel gebrek,’ zegt Sumner als hij Brownlee weer aankijkt, met een lichte grijns. ‘Vergelding. Zeker weten.’

‘Waarom ben je eigenlijk uit India weggegaan?’ vraagt Brownlee terwijl hij even gaat verzitten op de gepolsterde bank. ‘Waarom ben je weggegaan bij het 61ste? Vanwege je been?’

‘O nee, niet vanwege dat been. Dat vonden ze juist prachtig.’

‘Maar waarom dan?’

‘Vanwege een onverwacht meevallertje. Een halfjaar geleden overleed mijn oom Donal onverwacht, en hij liet me zijn melkveeboerderij in Mayo na – twintig hectare, veestapel, een eigen kaasmakerij. De hele boedel is minstens duizend guinea waard, als het niet meer is. In elk geval meer dan genoeg om een leuk huisje in Zuid-Engeland te kopen en daar een rustige, maar respectabele en lucratieve praktijk op te zetten: Bognor, Hastings, of misschien zelfs Scarborough. Ik hou wel van de zilte zeelucht en een wandeling langs de kust.’

Brownlee betwijfelt sterk of de welgestelde weduwen van Scarborough, Bognor of Hastings bereid zouden zijn om hun kwalen te laten behandelen door zo’n onderdeurtje uit Ierland, maar hij houdt zijn mond.

In plaats daarvan vraagt hij: ‘Dus wat doe je dan hier, aan boord van een walvisvaarder met de Groenlandse wateren als bestemming? Zo’n welgestelde Ierse grootgrondbezitter als jij, bedoel ik?’

Sumner negeert de sarcastische ondertoon en krabt alleen aan zijn neus.

‘Er zijn juridische verwickelingen rond de veehouderij. Vanuit het niets zijn er opeens allerlei verwanten opgedoken die hun deel opeisen.’

Brownlee zucht meewarig.

‘Het is ook altijd hetzelfde liedje,’ zegt hij.

‘Ik heb te horen gekregen dat het wel een jaar kan duren voordat de zaak is geregeld, en tot die tijd heb ik niets te doen en ook geen geld om iets mee te doen. Op de terugreis vanuit Dublin raakte ik in de bar van het Adelphi Hotel in Liverpool in gesprek met meneer Baxter van jullie rederij. Toen hij hoorde dat ik een voormalig legerarts was, op zoek naar betaald werk, waren we het al snel eens.’

‘Een gehaaide vent, die Baxter,’ zegt Brownlee met glimmende ogen. ‘Ikzelf vertrouw hem voor geen cent. Volgens mij stroomt er het nodige aan joods bloed door zijn aderen.’

‘Ik had niet zoveel moeite met zijn aanbod. Ik verwacht niet dat ik rijk word van de walvisvangst, kapitein, maar op deze manier heb ik wel iets omhanden zolang de gerechtelijke molens malen.’

Brownlee haalt zijn neus op.

‘O, we zorgen wel dat je je niet hoeft te vervelen,’ zegt hij. ‘Aan boord is altijd genoeg te doen voor iemand die bereid is om zijn handen uit de mouwen te steken.’

Sumner knikt, drinkt zijn glas leeg en zet het met een zachte tik op tafel. De hangende olielamp aan het hardhouten plafond is nog niet aangestoken, maar de schaduw in de hut worden al langer nu het daglicht begint af te nemen en de zon achter de wirwar van schoorstenen en daken verdwijnt.

‘Ik sta geheel tot uw dienst, kapitein,’ zegt Sumner.

Brownlee vraagt zich even af of hij iets achter die woorden moet zoeken, maar dan besluit hij dat dat niet het geval

is. Baxter zal nooit vertellen wat zijn precieze beweegredenen zijn geweest. Als hij Sumner om specifieke redenen heeft aangenomen (behalve die voor de hand liggen: goedkoop en beschikbaar), zal dat vast alleen maar zijn omdat de Ier bereidwillig en plooibaar is, en een andere toekomst in het vooruitzicht heeft.

‘Normaal gesproken is er aan boord van een walvisvaarder weinig emplot voor een arts. Als er al iemand ziek wordt, wordt hij vanzelf weer beter of ze kruipen in hun kooi en gaan dood – dat is in elk geval mijn ervaring. Medicinale drankjes bieden doorgaans weinig soelaas.’

Sumner fronst, maar lijkt verder weinig aangedaan door deze geringschattende opmerking over zijn vak.

‘Ik zal de medicijnkist even nakijken,’ zegt hij zonder veel enthousiasme. ‘Misschien zijn er zaken die voor de afvaart vervangen of aangevuld moeten worden.’

‘De kist staat in je hut. Naast de loge van de Vrijmetse-laars in Clifford Street zit een apotheek. Sla in wat je nodig hebt en zeg dat ze de rekening naar Baxter moeten sturen.’

Beide mannen staan op. Sumner steekt zijn hand uit en Brownlee schudt hem kort. Ze kijken elkaar even aan, elk schijnbaar op zoek naar het antwoord op een vraag die ze geen van beiden hardop durven te stellen.

‘Daar maak ik Baxter vast niet blij mee,’ zegt Sumner na een korte stilte.

‘Baxter kan doodvallen,’ zegt Brownlee.

Een halfuur later zit Sumner voorovergebogen op de rand van zijn kooi en likt aan zijn potloodstompje. Zijn hut heeft de afmetingen van een kindermausoleum en al voor ze zijn uitgevaren, hangt er de onmiskenbaar zurige geur van uitwerpselen. Hij bekijkt sceptisch de inhoud van de medicijnkist en stelt een boodschappenlijstje op: *herts-*

hoorn, noteert hij, *laxeerzout*, *Spirit of Squills*. Zo af en toe haalt hij de kurk van een flesje om aan de verdroogde inhoud te ruiken. Van de helft van de medicijnen heeft hij zelfs nog nooit gehoord. Dragant? Pokhouthars? London Spirit? Logisch dat Brownlee geen enkel vertrouwen heeft in de 'drankjes', de meeste lijken afkomstig uit de tijd van Shakespeare. Was de vorige scheepsarts een soort druïde? *Laudanum*, noteert hij bij het gele licht van een olielamp, *absint*, *opiumpillen*, *kwik*. Hij vraagt zich af of er onder de bemanning van een walvisvaarder veel sprake zal zijn van gonorrhoe. Vast niet, want boven de poolcirkel zullen er niet al te veel hoeren beschikbaar zijn. Maar gezien de hoeveelheid bitterzout en wonderolie in het medicijnkastje zou constipatie wel eens een aanzienlijk probleem kunnen gaan vormen. Hij constateert dat de chirurgische messen allemaal even oud, verroest en bot zijn. Voordat hij ze daadwerkelijk in gebruik neemt, zal hij ze allemaal moeten laten slijpen. Het is maar goed dat hij zijn eigen scalpels en een bijna nieuwe amputatiezaag heeft meegenomen.

Na een tijdje klapt hij de medicijnkist dicht en schuift hem terug onder de kooi, naast de gebutste blikken hutkoffer die hij helemaal uit India heeft meegezeuld. Uit gewoonte en zonder er verder bij na te denken controleert Sumner het hangslot en klopt op zijn vestzak of de sleutel daar nog veilig is opgeborgen. Gerustgesteld komt hij overeind, stapt zijn hut uit en klimt de smalle trap naar het dek op. Het ruikt er naar vernis, vers geschaafd hout en tabaksrook. Met takels worden vaten met ingekuipt vlees en bundels duigen in het ruim neergelaten, iemand slaat spijkers in het dak van de kombuis, en in de tuigage hangen een paar mannen die met emmers koolteer in de weer zijn. Over het gangboord loopt een hond die plots

stilhoudt om zichzelf te likken. Sumner gaat naast de bezaansmast staan en speurt de kade af. Hij herkent niemand. De wereld is onmetelijk groot, houdt hij zich voor, en hij is slechts een onbeduidend stipje dat snel in de vergetelheid zal raken. Die gedachte, die de meeste mensen onbevredigend zouden vinden, geeft hem nu rust. Hij wil verdwijnen in het niets, opgaan in zijn omgeving, om pas op een later tijdstip weer gestalte te krijgen. Hij loopt de loopplank af en gaat naar de apotheek in Clifford Street, waar hij zijn lijstje overhandigt. De apotheker, een kale, bleke man die meerdere tanden mist, kijkt van de lijst op naar Sumner.

‘Dit kan niet kloppen,’ zegt hij. ‘Niet voor een walvisvaart. Het is veel te veel.’

‘Baxter betaalt alles. Je kunt de rekening rechtstreeks naar hem sturen.’

‘Heeft hij deze lijst gezien?’

Het is schemerig in de apotheek en het ruikt er naar zwavel en smeerseltjes. De vingertoppen van de kale man hebben een onnatuurlijke oranje kleur en zijn nagels zijn dik en krom vergroeid; onder zijn opgerolde hemdsmouwen ziet Sumner de blauwe contouren van een oude tatoeage.

‘Denk je dat ik Baxter ga lastigvallen met dit soort onbeulligheden?’ zegt Sumner.

‘Ik denk dat hij over de rooie gaat als hij deze rekening ziet. Ik ken hem al wat langer, en hij is een vervloekte vrek.’

‘Maak het nou maar gewoon in orde,’ zegt Sumner.

De apotheker schudt zijn hoofd en haalt zijn handen langs zijn smoezelige voorschoot.

‘Ik kan je dit allemaal niet geven,’ zegt hij, wijzend naar het lijstje op de balie. ‘En dat ook niet. Als ik dat doe, zie